

Nr 14

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); given Stockholms slott den 1 december 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en med hänsyn till den minskade lönsamheten avpassad sänkning av procentalen för den schablonmässiga beräkningen av skattepliktig nettointäkt i skadeförsäkringsrörelse som här i riket bedrivs av utländska försäkringsanstalter.

Förslaget är avsett att tillämpas fr. o. m. 1963 års taxering.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 30 § 3 mom. kommunalskattelagen
den 28 september 1928¹ (nr 370)

Härigenom förordnas, att 30 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

30 §.

3 mom. I fråga om utländsk försäkringsanstalt skola bestämmelserna i 2 mom. andra och tredje styckena äga motsvarande tillämpning beträffande livförsäkringsrörelse, som anstalten drivit här i riket. Beträffande annan försäkringsrörelse, som här drivits av utländsk försäkringsanstalt, skall såsom här i riket skattepliktig nettointäkt upptagas ett belopp motsvarande viss procent av anstaltens premieinkomst av den här bedrivna rörelsen, nämligen beträffande trafikförsäkringsrörelse 3 procent, beträffande sjöförsäkringsrörelse 5 procent, beträffande sjuk-, olycksfalls- och brandförsäkringsrörelse 6 procent samt beträffande övrig försäkringsrörelse 10 procent.

(Föreslagen lydelse)

30 §.

3 mom. I fråga om utländsk försäkringsanstalt skola bestämmelserna i 2 mom. andra och tredje styckena äga motsvarande tillämpning beträffande livförsäkringsrörelse, som anstalten drivit här i riket. Beträffande annan försäkringsrörelse, som här drivits av utländsk försäkringsanstalt, skall såsom här i riket skattepliktig nettointäkt upptagas ett belopp motsvarande viss procent av anstaltens premieinkomst av den här bedrivna rörelsen, nämligen beträffande trafikförsäkrings- och annan motorfordonsförsäkringsrörelse 3 procent, beträffande sjöförsäkrings- samt land- och lufttransportförsäkringsrörelse 5 procent ävensom beträffande övrig försäkringsrörelse 6 procent.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1962 års taxering och i fråga om eftertaxering för år 1962 och tidigare år.

¹ Senaste lydelse av 30 § 3 mom. se 1950:308.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 de-
cember 1961.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *ändrade vinstprocenttal vid beskattningen av vissa utländska försäkringsanstalter här i riket* samt anför därvid följande.

I. Inledning

I en den 28 april 1961 dagtecknad, till chefen för finansdepartementet ställd skrivelse har Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter hemställt, att vinstprocentalen vid beskattningen måtte sänkas beträffande i 30 § 3 mom. kommunalskattelagen omförmäld försäkringsrörelse av annat slag än trafikförsäkringsrörelse, sjöförsäkringsrörelse samt sjuk-, olycksfalls- och brandförsäkringsrörelse. Sedan skrivelsen för yttrande remitterats till försäkringsinspektionen och Svenska försäkringsbolags riksförbund har skrivelsen jämte remissyttranden överlämnats till de med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 januari 1961 tillkallade sakkunniga för översyn av vissa beskattningsregler för skadeförsäkringsrörelse.

De sakkunniga, kammarrättsrådet N. G. Lindquist, ordförande, kammarrättsrådet P. Eklund och byrådirektören hos försäkringsinspektionen G. Jonsson, vilka antagit benämningen 1961 års utredning angående översyn av vissa beskattningsregler för skadeförsäkringsrörelse, har den 2 oktober 1961 avgivit en *promemoria med förslag till ändrade vinstprocenttal vid beskattning av annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse, som här i riket drivits av utländsk anstalt* (stencilerad).

Över promemorian har, efter remiss, *yttranden* avgivits av försäkringsinspektionen, kammarrätten, riksskattenämnden, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden, Svenska försäkringsbolags riksförbund och Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter.

Vid promemorian fogat författningsförslag torde såsom *Bihang* få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

II. Historik och gällande rätt

Beskattningen av utländsk försäkringsanstalt reglerades i lag först genom 1928 års skattelagstiftning. Tidigare hade efter hand utbildat sig den praxis, att anstalten eller dess agentur — då tillfredsställande utredning angående behållen inkomst saknades — taxerades för inkomstbelopp, som motsvarade 16 procent av här i riket åtnjuten premieinkomst under året efter avdrag av under året utgivna återförsäkringspremier. Praxis godkände före 1929 även en sådan beräkning av inkomsten, att till beskattning i Sverige upptogs 10 procent av här i riket under året åtnjuten premieinkomst utan avdrag av under året utgivna återförsäkringspremier. (Jfr RÅ 1927: ref. 55.)

1921 års kommunalskatteskommitté utredde frågan om att i skattelag införa bestämmelser i ämnet. Kommittén framhöll (SOU 1924: 53 s. 290), att den i praxis gällande godtyckliga beräkningsgrunden om möjligt borde ersättas med en mera rationell. I sådant hänseende föreslog kommittén, att för försäkringsrörelse, som bedrivits av utländsk försäkringsanstalt, skulle såsom inkomst här i riket upptagas så stor del av anstaltens hela inkomst, som belöpte å premieinkomsten härstädes i förhållande till den utländska anstaltens premieinkomst i dess helhet. Såsom premieinkomst skulle räknas bruttobeloppet av årets försäkringspremier utan avdrag för återförsäkringspremier, dock att, där i fråga om premieinkomsten för anstaltens rörelse i dess helhet uppgift fanns tillgänglig allenast om premieinkomsten efter sådant avdrag, denna nettopremieinkomst fick läggas till grund för beräkning av inkomsten. Utländsk anstalts hela inkomst skulle beräknas enligt samma grunder som för inländsk anstalt.

Kommittén motiverade förslaget att vid inkomstberäkningen jämföra anstaltens bruttopremiebelopp i Sverige med dess bruttopremiebelopp i moderbolaget, d. v. s. premiebeloppen utan avdrag för återförsäkringspremier, med att det eljest kunde inträffa, att anstalten nedbringade eller helt eliminerade för anstalten i Sverige skattepliktig inkomst genom att belasta försäkringsverksamhet här i riket med utgifter för återförsäkringspremier i högre grad än försäkringsverksamheten i övrigt. Det förutsattes, att försäkringsinspektionen skulle lämna sin medverkan vid inkomstberäkningen. Man kunde nämligen icke ifrågasätta, att skattemyndigheterna utan sakkunnigt bistånd skulle kunna beräkna utländsk försäkringsanstalts hela inkomst enligt samma grunder som för inländsk anstalt. Inkomstskattesakkunniga upptog förslag till enahanda bestämmelser utan särskild motivering.

Försäkringsinspektionen anförde i remissutlåtande år 1925 (jfr prop. 1927 nr 102 s. 391) bl. a., att inspektionen icke hade möjlighet att utöva någon kontroll över utländsk anstalts rörelse i dess helhet. Om utländsk anstalt skulle beskattas för rörelse i Sverige på sätt kommittén föreslagit, var sådan kontroll emellertid nödvändig. Inspektionen avstyrkte därför kommitténs förslag i denna del.

Enligt inspektionens mening borde såsom mera ändamålsenlig i stället

tillämpas en regel av innebörd, att anstaltens beskattningsbara inkomst i Sverige uppskattades till viss procent av anstaltens under året åtnjutna premieinkomst här i riket efter avdrag för under året utgivna återförsäkringspremier.

Inspektionens remissutlåtande utmynnade i ett konkret förslag, som således grundade sig på att viss procent av premieinkomsten för egen räkning i Sverige skulle läggas till grund för beräkning av beskattningsbar inkomst och som även innefattade en tablå över procenttal för inkomstberäkningen inom särskilda branscher. Det borde enligt försäkringsinspektionens mening ankomma på Kungl. Maj:t att efter inspektionens hörande bestämma de procentsatser, som tid efter annan skulle tillämpas.

I proposition nr 102 till 1927 års riksdag (s. 394 o. f.) framlades ett förslag till lagstiftning, som i princip anslöt sig till det av försäkringsinspektionen framförda. Dock föreslogs i propositionen, att procentsatsernas fastställande skulle prövas av riksdagen och icke ankomma allenast å Kungl. Maj:t efter inspektionens hörande. Vidare anslöt sig departementsförslaget till kommunalskatteskommitténs förslag såtillvida, att man vid beräkning av beskattningsbar inkomst borde såsom grundfaktor räkna icke med premieinkomsten för egen räkning utan med premieinkomsten utan avdrag för återförsäkringspremier. Det framhölls, att man i regel icke hos utländsk anstalts generalagent i Sverige kunde kontrollera belopp, som utgivits för återförsäkringspremier för den här bedrivna försäkringsverksamheten. Dylik kontroll syntes endast kunna verkställas å anstaltens huvudkontor.

Chefen för försäkringsinspektionen hade på förfrågan upplyst, att hinder icke syntes möta att beräkna den beskattningsbara inkomsten i förhållande till bruttopremierna. Han hade vidare såsom sin mening uttalat bl. a., att — om utländsk försäkringsanstalts beskattningsbara inkomst i Sverige skulle beräknas till viss procent av anstaltens bruttopremier i härstädes bedrivna rörelse — procenttalen lämpligen borde utgöra 5 i sjöförsäkringsrörelse och 10 i övriga slag av försäkringsrörelse.¹ Propositionsförslaget utformades efter dessa riktlinjer.

Första särskilda utskottet (utl. 1927: 1) framhöll beträffande vinstprocenttalen (s. 65), att 10 procent av premieinkomsten i brandförsäkringsrörelse skulle innebära en alltför hård beskattning. Efter redogörelse för resultatet av vissa överslagsberäkningar förordade utskottet därför en nedsättning av vinstprocenttalet i brandförsäkringsrörelse till 6.

Riksdagen avlog det i prop. 1927: 102 framlagda lagförslaget.

I proposition nr 213 till 1928 års riksdag framlades nytt förslag i ämnet. Förslaget överensstämde med det tidigare, dock med den ändringen att vinstprocenttalet för brandförsäkringsrörelse bestämdes till 6.

De föreslagna bestämmelserna, som intogs i 30 § 3 mom. kommunalskattelagen, innebar, att följande vinstprocenttal skulle tillämpas i annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse, nämligen 5 i sjöförsäkringsrörelse, 6 i brandförsäkringsrörelse och 10 i övrig försäkringsrörelse.

¹ Här liksom vad angår redogörelsen i övrigt bortses från livförsäkringsrörelse.

Vidare upptogs i punkt 5 av anvisningarna till 30 § kommunalskattelagen bestämmelser av innebörd, att med premieinkomst skulle förstås bruttobeloppet av årets försäkringspremier, d. v. s. utan avdrag för återförsäkringspremier.

Riksdagen antog det i prop. 1928: 213 framlagda lagförslaget.

De genom 1928 års lagstiftning införda principerna för beskattning i Sverige av annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse, som här i riket drives av utländsk försäkringsanstalt, har därefter blivit bestående. Däremot har vid skilda tillfällen för sådan anstalt tillämpliga vinstprocenttal sänkts beträffande vissa försäkringsgrenar.

Vinstprocenttalet i trafikförsäkringsrörelse har sålunda genom lag den 6 juni 1930 (nr 190) sänkts från 10 till 5. Denna sänkning var en följd av de särskilda villkor och föreskrifter, som enligt Kungl. Maj:ts beslut skulle lända inländska såväl som utländska anstalter till efterrättelse vid utövande av trafikförsäkringsrörelse. Särskild betydelse fästes vid de villkor som stadgade, att premien för trafikförsäkring icke fick bestämmas till högre belopp än som på grund av tillgänglig erfarenhet kunde med tillbörlig säkerhet anses svara mot den risk försäkringen var avsedd att täcka samt mot skaderegleringskostnader med tillägg för andra nödiga omkostnader och skäligen vinst. Vinsttillägget fick ej sättas högre än 5 procent av bruttopremien.

Genom lag den 26 maj 1950 (nr 308) sänktes vinstprocenttalet i trafikförsäkringsrörelse för utländsk anstalt ytterligare från 5 till nu gällande 3. Även vinstprocenttalet i sjuk- och olycksfallsförsäkringsrörelse, som drives i Sverige av utländsk anstalt, ändrades genom nämnda lag. Talet sänktes nämligen från 10 till nu gällande 6 procent. Huvudmotivet för sänkningen var, att vinstprocenttalet skulle i görligaste mån bringas att motsvara överskottet i motsvarande svenska rörelse. I proposition nr 93 till 1950 års riksdag med förslag till lag om bl. a. sådan sänkning anfördes sålunda (s. 209), att avseende vid valet av procenttal framför allt torde böra fästas vid resultatet av de svenska bolagens rörelse. Att överskottet i förhållande till premieinkomsten låg lägre för de utländska anstalterna än för de svenska försäkringsaktiebolagen torde ha sin grund i bl. a. den lägre premienivå, som de utländska anstalterna tillämpade. Garantier förefanns emellertid inte för att en sådan skillnad i fråga om premiernas storlek skulle komma att upprätthållas för framtiden. På grund härav borde den skattepliktiga nettointäkten för de utländska försäkringsanstalterna icke bestämmas efter ett procenttal, som motsvarade ett lägre överskott än det, som under närmast föregående tid förekommit hos de svenska försäkringsaktiebolagen. Å andra sidan var det uppenbart, att det skulle vara svårt för de utländska anstalterna att i konkurrens med de svenska upprätthålla en högre premienivå än dessa. Procenttalet torde därför i princip inte böra sättas högre än som motsvarade överskottet hos de svenska bolagen.

De genom 1928 års lagstiftning införda bestämmelserna angående tillämpliga vinstprocenttal i rörelse avseende övriga försäkringsgrenar, som

här i riket drives av utländsk försäkringsanstalt, kvarstår emellertid oförändrade. Enligt 30 § 3 mom. kommunalskattelagen skall därför vid beräkning av här i riket skattepliktig nettointäkt för sådan anstalt i dessa grenar alltså tillämpas 5 procent i sjöförsäkringsrörelse, 6 procent i brandförsäkringsrörelse och 10 procent i övrig försäkringsrörelse.

Utredningen framhåller, att gällande vinstprocenttal äger tillämpning å 25 av de i Sverige verksamma 28 utländska försäkringsanstalterna. Tre här i riket verksamma schweiziska anstalter blir emellertid i praktiken undantagna från tillämpning av ifrågavarande vinstprocenttal. Dessa tre anstalter skall nämligen, framhåller utredningen, beskattas med tillämpning av 1948 års avtal med Schweiz för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet jämte 1949 års kungörelse (nr 150) om tillämpning av detta dubbelbeskattningsavtal. Schweizisk anstalt kan enligt dubbelbeskattningsavtalet för beräkning av här i riket skattepliktig nettointäkt uppdelas hela sin inkomst efter förhållandet mellan bruttopremieintäkter i Sverige och summan av anstaltens samtliga bruttopremieintäkter.

III. Skrivelsen från Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter

Vid beskattning i Sverige av annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse, som här i riket drives av utländsk försäkringsanstalt, skall, framhålls i skrivelsen, alltså vinstprocenttalet 10 tillämpas å de försäkringsgrenar, som i 30 § 3 mom. kommunalskattelagen sammanfattas under benämningen »övrig försäkringsrörelse». Detta vinstprocenttal har nu tillämpats i över 30 år. Under samma tid har emellertid stora förändringar ägt rum beträffande både in- och utländska försäkringsanstalters arbetsförhållanden och vinstmöjligheter inom ifrågavarande försäkringsgrenar.

I sin skrivelse hemställer föreningen, under åberopande av de ändrade förhållandena för försäkringsföretagen, att vinstprocenttalet 10 måtte sänkas i annan motorfordonsförsäkringsrörelse än trafikförsäkringsrörelse (»bilkaskoförsäkring») till 3 och i övrig försäkringsrörelse, å vilken talet 10 likaledes alltså äger tillämpning, till 6. Till stöd för sin hemställan hänvisar föreningen till uttalandet i proposition nr 93 till 1950 års riksdag (s. 209) att de utländska försäkringsanstalternas beskattning borde fastställas med ledning av det överskott, som uppkommit hos de svenska försäkringsaktiebolagen. Numera arbetar emellertid, framhålls i skrivelsen, de utländska anstalterna under sämre betingelser än de svenska. Försäkringsanstalternas omkostnader utgöres till större delen av löner och pensionskostnader, vilka befinner sig i ständig stegring. De svenska anstalterna vidtager dock för att motverka kostnadsstegringen rationaliseringsåtgärder, t. ex. genom att anskaffa databehandlingsmaskiner. Sådana anläggningar är emellertid dyrbara och fordrar en avsevärd storlek hos rö-

relsen för att kunna utnyttjas ekonomiskt riktigt. Redan stora svenska försäkringsanstalter har därför enligt föreningen i flera fall sammanslutits till ännu större koncerner. De utländska generalagenturerna i Sverige är emellertid mycket små i jämförelse med dessa och har icke samma möjligheter till rationalisering. För framtiden måste de här verksamma utländska anstalterna därför räkna med en starkare ökning av löne- och pensionskostnaderna än de svenska.

Föreningen har därefter sökt belysa de svenska försäkringsaktiebolagens överskott å annan motorfordonsförsäkringsrörelse än trafikförsäkringsrörelse och å rörelse, avseende övriga här ifrågakommande försäkringsgrenar. Detta har skett medelst vissa sammanställningar, upprättade med ledning av tabell 29 i »Enskilda försäkringsanstalter» för åren 1950—1959. I denna tabell »Beräkning av årets överskott inom skilda skadeförsäkringsgrenar» lämnas uppgifter rörande samtliga försäkringsanstalters direkta försäkring i Sverige av annat slag än livförsäkring, därvid premier, skador, förvaltningskostnader och överskott fördelas på olika försäkringsgrenar. Vid beräkningen av premier och skador tages hänsyn till skillnaden mellan in- och utgående premie- och ersättningsreserver. Ränta gottskrives vidare försäkringsgrenarna enligt följande. Premieinkomsten ökas dels med 3 procent av den ingående premiereserven och dels med 1,5 procent av premier, som influtit under året, varjämte skadeutbetalningarna dels minskas med 3 procent av den ingående ersättningsreserven, dels ock ökas med 1,5 procent av de under året utbetalda skadeersättningarna. Slutligen ökas förvaltningskostnaderna med 1,5 procent. Av föreningen gjorda sammanställningar torde som *Bilaga 1—7* få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

Den av föreningen först redovisade sammanställningen, bilaga 1, visar i tusental kronor summa premier (P) och överskott (Ö) för samtliga svenska försäkringsaktiebolag för alla i tabell 29 upptagna försäkringsgrenar utom sjuk- och olycksfalls-, trafik- samt sjö- och landtransportförsäkring. Överskotten angives även i procent av premierna. Bilaga 1 omfattar perioden 1950—1959.

Av denna bilaga framgår, såsom föreningen anmärker, att överskottet uttryckt i procent av premieintäkten uppgått till i medeltal 8,5.

I bilagan redovisade siffror har av föreningen även sammanställts på sätt bilaga 2 utvisar, d. v. s. sammandragna i femårsperioderna 1950—1954 och 1955—1959. Av sistnämnda bilaga framgår, att överskottet uttryckt i procent av premieintäkten för perioden 1950—1954 utgjort 15,4 och för perioden 1955—1959 endast 3,7.

Föreningen framhåller, att bilagorna 1 och 2 inkluderar både brandförsäkring och annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring.

Vad först angår brandförsäkringen påpekar föreningen att dylik försäkring icke längre redovisas såsom särskild försäkringsgren, varför försäkringsinspektionen i publicerade statistiska uppgifter ej redovisar denna försäkringsgren för sig. Försäkringsanstalterna är emellertid enligt gällande beskattningsregler i 30 § 3 mom. kommunalskattelagen nödsakade att vid

sidan av bokföringen göra särskilda statistiska beräkningar, om de i sina självdeklARATIONER skall redovisa brandförsäkring som särskild försäkringsgren. Detta förhållande återopas av föreningen som ett skäl för att beskatta samtliga de i s. k. objektförsäkring ingående försäkringsgrenarna efter samma vinstprocenttal. Då i objektförsäkring ingående brandförsäkring redan beskattas efter 6 procent, konstaterar föreningen, att ett för objektförsäkringen enhetligt vinstprocenttal skulle erhållas, om vinstprocenttalet för övriga hithörande försäkringsgrenar sänktes från 10 till 6.

Beträffande annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring framhåller föreningen, att försäkringsinspektionen fr. o. m. år 1953 i publicerad statistik redovisat denna försäkring såsom särskild gren. Föreningen har därför kunnat för sjuårsperioden 1953—1959 göra en mera noggrann beräkning av försäkringsaktiebolagens premier, överskott och vinstprocenttal i annan motorfordonsförsäkringsrörelse än trafikförsäkringsrörelse å ena samt rörelse avseende övriga ifrågakvarande försäkringsgrenar å andra sidan. Denna beräkning redovisas i bilaga 3, i vilken liksom i bilagorna 1 och 2 rörelse avseende sjuk- och olycksfalls-, trafik- samt sjö- och annan transportförsäkring utslutits.

Ett sammandrag av dessa siffror för femårsperioden 1955—1959 redovisas i bilaga 4.

Såsom framgår av bilaga 3 har för »övriga grenar» framkommit underskott av 3,1 procent för år 1956 och överskott av 10,5 procent för år 1957. Föreningen har i anledning därav framhållit, att siffrorna för de olika åren kan vara påverkade av förändringar i de extra förstärkningar för okända skador som i allmänhet ingår i premie- och ersättningsreserverna. I »Enskilda försäkringsanstalter» tabell 29 har för de svenska försäkringsaktiebolagen redovisats för år 1956 vinst i tusental kronor med 25 520 och för år 1957 förlust i tusental kronor med 14 322. Det synes därför enligt föreningens mening icke osannolikt, att försäkringsanstalterna för att utjämna dessa resultat under år 1956 ökat och under år 1957 minskat de extra reservförstärkningarna beträffande den direkta affären.

I anslutning till det sist sagda påpekar föreningen, att en sådan möjlighet till utjämning av den beskattningsbara vinsten mellan olika grenar och mellan olika år inte står de utländska försäkringsanstalterna till buds. Dessa beskattas ju årligen efter det för varje försäkringsgren fastställda vinstprocenttalet, oavsett om rörelsen lämnat vinst eller förlust.

Föreningen framhåller emellertid i fortsättningen, att de sålunda förekommande förändringarna i de extra reservförstärkningarna visserligen avsevärt kan påverka de redovisade resultaten för de olika åren, men att denna påverkan icke kan vara synnerligt stor vid beräkning av det genomsnittliga överskottet för en femårsperiod. Ett sådant överskott påverkas endast med en femtedel av skillnaden mellan extrareserverna vid femårsperiodens början och vid dess slut.

För att ytterligare belysa detta förhållande har föreningen gjort en sammanställning, bilaga 5, med hjälp av den i »Enskilda försäkringsanstalter»

för åren 1953—1958 publicerade tabell 30. I sistnämnda tabell har man vid beräkning av överskott eliminerat de extra reservernas inverkan. Tabellen omfattar för år 1953 26 anstalter, för år 1954 28 anstalter och för åren 1955—1958 30 anstalter. I bilaga 5 har föreningen sammanställt de i tabell 30 lämnade uppgifterna fördelade på dels rörelse avseende annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring och dels rörelse avseende övriga i tabell 30 upptagna försäkringsgrenar, nämligen hemförsäkring, fastighetsförsäkring, företagareförsäkring, villaförsäkring och maskinförsäkring. Sjuk- och olycksfallsförsäkring har däremot icke medtagits i bilaga 5.

För perioden 1955—1958 har föreningen gjort ett särskilt sammandrag, bilaga 6, av de i bilaga 5 meddelade siffrorna.

Föreningen framhåller, att de i bilagorna 5 och 6 redovisade procentuella överskotten är lägre än i de föregående bilagorna och att detta sammanhänger, dels med att »Enskilda försäkringsanstalter» tabell 30 omfattar icke blott aktiebolag utan även ömsesidiga bolag, dels ock med att ränta å de ingående premie- och ersättningsreserverna icke torde ha gottskrivits försäkringsgrenarna.

I sin skrivelse har föreningen vidare anfört, att dess föregående framställning visat, att ifrågakarande försäkringsgrenar lämnat goda överskott t. o. m. år 1954 men att en starkt markerad försämring framträtt fr. o. m. år 1955. Detta förhållande belyses särskilt av de i bilagorna 3 och 4 framlagda siffrorna, vilka för åren 1955—1959 utvisar överskott av rörelse avseende annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring å 1,9 procent och av rörelse avseende övriga försäkringsgrenar å 4,3 procent. Föreningen framhåller, att säkra sifferuppgifter — såvitt bekant — icke står till buds för bedömandet av den framtida lönsamheten. I stället får man härvidlag inskränka sig till allmänna överväganden under beaktande av tre faktorer, nämligen premier, skador och förvaltningskostnader.

Vad först angår premierna framhåller föreningen, att dessa är pressade av den hårda konkurrensen, särskilt från de ömsesidiga bolagens sida. Konkurrensen tager sig uttryck dels i sänkta premiebelopp och dels i att försäkringsanstalterna för ett oförändrat premiebelopp ikläder sig större ersättningsansvar gentemot försäkringstagarna genom liberalisering av försäkringsvillkoren.

Beträffande härefter skadorna anför föreningen, att dessa tenderar att öka både till antal och till genomsnittsbelopp per skada. Den tilltagande trafiktätheten på gator och vägar, den ökande samfärdseln i övrigt samt den industriella utvecklingen medför ett ökat antal risker. Härav och på grund av den allmänna prisstegringen följer en stegring av skadebeloppen, som sker snabbare än ökningen av de ansvarsbelopp, å vilka premierna beräknas. Sålunda har försäkringsanstalterna fått ett betydligt ökat ersättningsansvar i vissa försäkringsgrenar, t. ex. ansvarighetsförsäkring, utan att erhålla kompensation härför i form av ökad premienivå. Vidare har hyresregleringen medfört, att fastighetsägarna eftersatt underhållet av sina fastigheter, varigenom bl. a. vattenledningsskadorna ökat. Konkurrensen

mellan olika försäkringsanstalter har även medfört en liberalisering i skadebedömningen vid inträffade försäkringsfall.

Vidkommande slutligen förvaltningskostnaderna uttalas i skrivelsen, att dessa huvudsakligen består av löner och pensionskostnader, vilka utgiftsposter sedan många år befunnit sig i ständig stegring. År 1960 blev denna stegring särskilt markant, beroende på den s. k. pensionsuppgörelsen. Ytterligare framtida stegring av dessa kostnader kan förutsägas med visshet beträffande ATP-premierna och med sannolikhet beträffande lönerna. På tidigare anförda skäl har de utländska försäkringsanstalterna, framhålles i skrivelsen, därvid icke samma möjligheter som de svenska att genom mekanisering av kontorsarbetet motverka kostnadsökningar.

I skrivelsen beröres därefter skälighetsprincipens inverkan på premiesättningen, varvid bl. a. framhålles betydelsen av den möjlighet till ingripande försäkringsinspektionen har vid utpräglad hög eller låg premiesättning. Redan blotta förekomsten av de bestämmelser, som reglerar ett sådant ingripande, måste verka tryckande på försäkringsanstalternas möjligheter att kompensera sig för förluster på vissa områden genom att uttaga höga premier på andra. Föreningen erinrar även om att skälighetsprincipen icke vunnit insteg i lagstiftningen vid tidpunkten för införandet av nu gällande vinstprocenttal för utländska försäkringsanstalter.

För att ytterligare belysa relationen mellan gällande vinstprocenttal och lönsamheten i de utländska försäkringsanstalternas ifrågavarande rörelse har föreningen vid sin skrivelse fogat två av föreningen begärda uttalanden, nämligen ett från Svenska tarifföreningen och ett från Svenska bilförsäkringsföreningen. Svenska tarifföreningen har anfört.

Med anledning av Er förfrågan rörande storleken av de vinsttillägg, som medtages i premiekalkyler för »övriga branscher» d. v. s. de branscher föreningens verksamhet omfattar, med undantag av brandförsäkring, får vi meddela följande.

Numera ingår »övriga branscher» i mycket stor utsträckning i kombinerade försäkringar såsom hem-, villa-, fastighets- och affärsförsäkring. Premierna för sådana försäkringsformer kalkyleras inte som summan av tariffpremier för de ingående separata branscherna utan som en odelbar enhet. Någon olika behandling ur kalkylsynpunkt av brand och »övriga branscher» göres inte.

Vad inkalkylerande av vinsttillägg beträffar kan nämnas, att dessa numera är av så begränsad storleksordning att nu gällande procentsatser för de utländska bolagens beskattning i förhållande därtill ligger på en orealistiskt hög nivå.

Svenska bilförsäkringsföreningen har anfört.

Med anledning av Er förfrågan rörande förhållandet mellan de i premierna för trafik- resp. övrig motorfordonsförsäkring inkalkylerade vinsttilläggen och de procentsatser, som för närvarande gäller vid utländska bolags beskattning, får härmed meddelas, att de senare till följd av rådande konkurrensförhållanden i bilförsäkring är orimligt höga och helt saknar verklighetsunderlag.

Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter har slutligen sammanfattningsvis anfört, att någon förbättring av lönsamheten ej torde vara att förvänta inom nu överskådlig tid. Vidare framhålles i föreningens skrivelse, att de yrkade vinstprocenttalen 3 i annan motorfordonsförsäkringsrörelse än trafikförsäkringsrörelse och 6 i rörelse avseende övriga ifrågavarande försäkringsgrenar överstiger de överskott, som framkommit enligt bilaga 4, nämligen 1,9 beträffande annan motorfordonsförsäkringsrörelse och 4,3 beträffande rörelse avseende övriga försäkringsgrenar. I bilaga 4 har dock — påpekar föreningen — ränta å försäkringsfonderna beräknats efter 3 procent, vilket i dagens läge synes tämligen lågt. Trots att de utländska försäkringsanstalterna emellertid för framtiden enligt föreningens mening måste räkna med en sämre lönsamhet än de svenska, har föreningen icke nu velat yrka, att vinstprocenttalen i skattelagstiftningen sättes lägre än de procenttal, som för närvarande gäller för dels trafikförsäkringsrörelse, dels ock sjuk-, olycksfalls- och brandförsäkringsrörelse.

Ett bifall till föreningens yrkanden kan enligt en av föreningen gjord sammanställning, bilaga 7, beräknas medföra en minskning av de utländska försäkringsanstaltarnas beskattningsbara inkomst med 0,45 miljon kronor årligen. Bilagan har sammanställts med ledning av tabell 32 i »Enskilda försäkringsanstalter» år 1959. Därvid har föreningen avdragit de schweiziska anstaltarnas premieinkomst, eftersom dessa anstalter jämlikt dubbelbeskattningsavtal med Schweiz beskattas efter andra regler än övriga utländska anstalter. Vidare har angående bilaga 7 upplysts, att objektförsäkring avser hem-, fastighets-, företagare- och villaförsäkring. I premier avseende sådan försäkring ingår även belopp, motsvarande brandförsäkringspremier. För åren före 1956 har emellertid brandförsäkringspremierna redovisats separat i »Enskilda försäkringsanstalter» tabell 32. Föreningen har dock uppgivit, att ett sammandrag av uppgifterna i tabell 32 för åren 1950—1955 visar, att de totala premier som numera belöper å objektförsäkring uppgick till — i tusental kronor — 91 406 och brandförsäkringspremierna till — likaledes i tusental kronor — 76 631, motsvarande 84 procent. Vid utarbetandet av bilaga 7 har föreningen från objektförsäkringspremierna gjort avdrag för beräknade brandförsäkringspremier med nedåt avrundade 80 procent.

Såsom redan framhållits har försäkringsinspektionen och Svenska försäkringsbolags riksförbund efter remiss avgivit yttranden över föreningens skrivelse.

Försäkringsinspektionen berör i sitt yttrande bl. a. de schweiziska försäkringsanstaltarnas skatterättsliga ställning och anför bl. a.

Det må här tilläggas, att den under 1959 för de tre schweiziska bolagen erlagda skatten i Sverige uppgick till 0,9 % av den för samma år redovisade bruttopremieinkomsten i skadeförsäkring. Även om man räknar med att den under 1959 erlagda skatten borde vara hänförlig till 1958 års bruttopremieinkomst blir relationstalet obetydligt högre.

Genom det sätt på vilket dubbelbeskattningsavtalet tillämpas har de schweiziska bolagen kommit i ett betydligt gynnsammare skatteläge än de övriga bolagen. För dessa uppgick nämligen den för år 1959 till inspektionen redovisade skattebelastningen till omkr. 1,1 milj. kr. vilket belopp utgör omkr. 3,5 % av bruttopremierna. Detta relationstal är således inemot fyra gånger så högt som det nyss för de schweiziska bolagen angivna talet. Att en så stor skillnad kan uppkomma vid beskattning av olika företag med likartad rörelse synes icke rättvist.

Beträffande beräknat skattebortfall vid ett eventuellt bifall till föreningens framställning anför inspektionen.

Om man utgår ifrån att den statliga och kommunala skattebelastningen tillsammans kan beräknas till i runt tal 50 % av den beskattningsbara inkomsten, torde den sistnämnda — i vad avser de bolag varpå huvudregeln tillämpas — ha uppgått till i genomsnitt 7 % av bruttopremierna. De utländska generalagenturerna har i sin skrivelse redovisat en beräkning¹ av den minskning av den beskattningsbara inkomsten som skulle uppstå vid bifall till deras yrkande. Enligt denna beräkning, som inspektionen finner vara korrekt, skulle minskningen komma att uppgå till omkr. 450 000 kronor. Om man utgår från denna siffra skulle det ovan angivna procenttalet 7 sänkas till 5,6, och den statliga och kommunala skattebelastningen skulle tillsammans nedgå med omkr. 225 000 kr.

Försäkringsinspektionen framhåller vidare, att den i föreningens framställning förebragta utredningen är mera omfattande än någon på området tidigare gjord utredning. Inspektionen intygar, att föreningens sifferuppgifter, som hämtats ur »Enskilda försäkringsanstalter», är korrekt återgivna och sammanställda. I anslutning härtill anför dock inspektionen följande.

Det bör emellertid måhända understrykas att den formel, som inom inspektionen kommer till användning vid beräkning av försäkringsrörelsens överskott, icke är uppställd med avsikt att därmed skall kunna framräknas överskott som direkt kan jämföras med dem som erhålles vid den årliga taxeringen. Inspektionen har i stället syftat till att åstadkomma en överskottsredovisning, där bolag av likartad karaktär kan jämföras ur resultat-synpunkt under en lång följd av år, oberoende av ändringar i fråga om ränteläge eller beskattningsregler. Den i formeln tillämpade räntefaktorn om 3 %, som i det för dagen rådande ränteläget kan synas väl låg, har varit oförändrad sedan början av 30-talet.

Å andra sidan står de svenska försäkringsbolagens verkliga beskattningsbara inkomst icke i någon bestämd relation till överskottet i själva försäkringsrörelsen. Sålunda kan t. ex. systemet med avdragsgilla fondavsättningar tillämpas olika från bolag till bolag och från år till år. Med hänsyn härtill torde inspektionens enhetliga överskottsberäkningar mycket väl i princip kunna användas vid jämförande bedömningar av den art föreningen nyttjat dem till. Den tillämpade metoden har för övrigt vunnit hävd vid de jämförelser av samma art som tidigare gjorts (t. ex. prop. 1950: 93 s. 209).

Försäkringsinspektionen vitsordar vidare riktigheten av vad föreningen anfört beträffande inträdda förändringar, branschmässigt sett, i fråga om brandförsäkring och därmed kombinerade grenar. Inspektionen anför.

¹ Bilaga 7.

Såsom framgår av de sammanställningar, som föreningen åstadkommit, har utvecklingen inom den svenska skadeförsäkringsrörelsen sedan den senaste ändringen av skattereglerna genomfördes, nämligen år 1950, gått mot allt lägre överskott. De senaste fem åren har överskotten varit markant låga och i vissa fall t. o. m. negativa. Den under år 1950 i försäkringslagstiftningen introducerade skälighetsprincipen har sannolikt påverkat utvecklingen i överskottssänkande riktning. Ett sannolikt ännu starkare tryck i denna riktning har utövats av den på senare år skärpta konkurrensen, som tagit sig uttryck i premiesänkningar och villkorsliberaliseringar.

I fråga om konkurrensens och andra faktorerers inverkan på förvaltningskostnaderna framhåller föreningen bl. a., att de utländska generalagenturerna genom sin ringa storlek såsom kontorsenheter betraktade icke har samma möjligheter som de stora svenska bolagen att genom mekanisering av kontorsarbetet motverka kostnadsökningarna. Även vad som anförts här-om synes vara riktigt.

Försäkringsinspektionens remissutlåtande utmynnar i att inspektionen tillstyrker det av föreningen framlagda förslaget till ändring av ifrågavarande vinstprocenttal.

Svenska försäkringsbolags riksförbund har i avgivet remissutlåtande icke haft något att erinra mot bifall till föreningens hemställan.

IV. Utredningens förslag

Utredningen konstaterar till att börja med, att någon ändring icke ifrågasatts av gällande grundprinciper för beskattningen av här i riket verksamma utländska försäkringsanstalter. Detta innebär, framhåller utredningen, att själva principen att beräkna dessa anstalters skattepliktiga nettointäkt av annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse till belopp, motsvarande viss procent av premieinkomsten av i Sverige bedriven rörelse, liksom vid principens tillkomst ansetts mest ändamålsenlig. Utredningen anför där-efter.

Vad angår sådan objektförsäkring, som inkluderar brandförsäkring, må först framhållas olägenheten av att brandförsäkring enligt gällande rätt beskattas med tillämpning av ett vinstprocenttal, som avviker från övriga i objektförsäkringen ingående grenar. Då brandförsäkring icke längre med hänsyn till bestämmelserna i lagen om försäkringsrörelse och i kungörelsen om balansräkning samt vinst- och förlusträkning i försäkringsbolag (SFS 1949: 458 med ändringar SFS 1956: 21 och 1957: 521) i försäkringsanstalts bokföring redovisas såsom särskild gren, tvingas de utländska försäkringsanstalterna att göra särskilda utredningar för beräkning av den del av objektförsäkringarna, som avser brandförsäkring. En sådan utredning måste emellertid grundas på statistiska beräkningsmetoder under utnyttjande av ett siffermaterial, som icke är tillrättalagt för en exakt beräkning. Till följd härav bli erhållna resultat approximativa. Vidare medför ett dylikt utredningsarbete, att de anstalter som låta verkställa sådana utredningar åsamkas extra kostnader. Det oaktat torde nedlagt arbete och havda extra kostnader icke i nämnvärd grad bidra till att underlätta skattemyndigheternas verksamhet. Självfallet måste det nämligen antagas, att skattemyndigheterna vid ett ställningstagande till enbart sådana approximativa beräknings-

resultat beredas svårigheter av ett helt annat slag än vid ställningstaganden, som kunna grundas på gjord kontroll av bokförda belopp.

Utredningen finner det angeläget att undersöka möjligheten av att åstadkomma likformighet mellan de vinstprocenttal, som äger tillämpning å sådana försäkringsgrenar som enligt redovisningskungörelsen skall redovisas med brandförsäkring som huvudrubrik.

Beträffande grenen annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring framhåller utredningen, att — eftersom särskilt vinstprocenttal enligt gällande rätt tillämpas å trafikförsäkringsrörelse — en förenkling av beskattningsreglerna likaledes skulle åstadkommas, om man införde samma vinstprocent även beträffande annan motorfordonsförsäkringsrörelse.

Vid ett ställningstagande till vinstprocenttalen i utländsk försäkringsrörelse här i riket kan, betonar utredningen, icke förbises den särställning i beskattningshänseende, som de i Sverige verksamma schweiziska försäkringsanstalterna intager. Dessa anstalter beskattas — såsom nämnts — med tillämpning av gällande dubbelbeskattningsavtal med Schweiz. På sätt försäkringsinspektionen i sitt tidigare återgivna remissutlåtande anført, har detta medfört, att anstalterna i fråga kommit i ett betydligt gynnsammare skatteläge än övriga utländska försäkringsanstalter. Sålunda erlade de schweiziska anstalterna i Sverige skatt år 1959 med belopp, motsvarande 0,9 procent av den samma år redovisade bruttopremieinkomsten i skadeförsäkring, medan motsvarande procenttal för övriga här i riket verksamma utländska anstalter uppgick till 3,5. Även om dessa siffror kan variera något från ett år till ett annat, är, framhåller utredningen, skillnaden i skatteläge mellan å ena sidan de schweiziska anstalterna och å andra sidan det stora flertalet övriga utländska anstalter markant.

Vidkommande härefter frågan om lämpligaste vinstprocenttal i de försäkringsgrenar, som är föremål för framställningen, nämligen annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring och övriga försäkringsgrenar, som för närvarande beskattas med tillämpning av vinstprocenttalet 10, anför utredningen följande.

Av departementschefens uttalande i prop. 1950:93 med förslag till lag om ändring av kommunalskattelagen får — såsom Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter framhållit i sin skrivelse — anses framgå, att beskattningen av här i riket verksamma utländska försäkringsanstalter i princip bör ske med ledning av de överskott, som motsvarande svenska försäkringsanstalter kunna redovisa. Undantag från denna princip göres, som nyss berörts, endast i sådana fall, där beskattningen i stället fastställles med tillämpning av dubbelbeskattningsavtal med främmande makt.

De överskott, som sålunda böra ligga till grund för beskattning, kunna utläsas ur den av försäkringsinspektionen i »Enskilda försäkringsanstalter» publicerade statistiken. Även om denna statistik av inspektionen icke sammanställts i syfte att begagnas till att framräkna beskattningsbara överskott i skilda försäkringsrörelser, torde densamma under beaktande av de av försäkringsinspektionen i remissutlåtandet framförda synpunkterna dock mycket väl kunna användas på sätt föreningen gjort i förebragta sammanställningar, bilagorna 1—6.

Försäkringsinspektionen har uttalat, att i bilagorna lämnade sifferuppgifter av föreningen äro korrekt återgivna och sammanställda. Dessa bilagor få därför antagas riktigt återge dels lönsamhetsförändringarna under 1950-talet inom ifrågavarande försäkringsgrenar och dels storleken av de aktuella överskott, med vilka jämförelse bör ske vid prövning av eventuellt nya vinstprocenttal för dessa grenar.

Utredningen ansluter sig för sin del till den av såväl föreningen som försäkringsinspektionen framförda meningen, att missförhållande för närvarande råder mellan å ena sidan verkliga överskott i ifrågavarande försäkringsgrenar och å andra sidan de beräknade överskott, som ligger till grund för gällande bestämmelser om tillämpligt vinstprocenttal för samma försäkringsgrenar. De utländska försäkringsanstalterna blir på grund härav i beskattningshänseende ställda i ett sämre läge än motsvarande svenska försäkringsanstalter. Denna mening har, påpekar utredningen, även biträts av Svenska tarifföreningen och Svenska bilförsäkringsföreningen.

Utredningen konstaterar, att — såsom Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter framhållit — sifferuppgifter saknas, som skulle kunna läggas till grund för ett bedömande av den framtida lönsamheten i de nu ifrågavarande försäkringsgrenarna. Trots detta anser sig utredningen emellertid kunna biträda de allmänna överväganden föreningen gjort beträffande väntad framtida lönsamhet och dennas beroende av premiesättning, skador och förvaltningskostnader. Därefter anför utredningen.

Vad särskilt angår möjligheterna att motverka väntad stegring av löne- och pensionskostnader vill utredningen emellertid inskjuta, att de utländska försäkringsanstalternas agenturer i Sverige visserligen enligt vad utredningen inhämtat kunna hyra plats vid vissa även för dem tillgängliga databehandlingsmaskiner och därigenom åstadkomma viss mekanisering av kontorsarbetet. Sådan inhyrning kan emellertid av ekonomiska och praktiska skäl endast komma ifråga för statistisk bearbetning av försäkringsmaterialet. De utländska generalagenturerna kunna därför icke såsom de stora svenska anstalterna begagna databehandlingsmaskiner även för bokföringsändamål. Även om möjligheterna till inhyrning kunna antagas i framtiden bli både flera och — till följd av konkurrensen mellan olika databehandlingsanläggningar — billigare att utnyttja, komma de utländska agenturerna att befinna sig i ett sämre läge än svenska anstalter med egna anläggningar.

Utredningen erinrar om, att föreningen i sin skrivelse yrkat att vinstprocenttalet 3 införes beträffande annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring och talet 6 vad angår övriga av föreningens framställning berörda grenar samt att försäkringsinspektionen och Svenska försäkringsbolags riksförbund i sina yttranden inte haft något att erinra mot bifall till föreningens yrkande. Utredningen fortsätter.

Utredningen finner liksom försäkringsinspektionen de av föreningen gjorda sammanställningarna visa, att föreningens förslag till nya vinstprocenttal är väl underbyggt. Sålunda framgår av bilaga 4 att av svenska försäkringsanstalter åren 1955—1959 bedriven rörelse lämnat överskott avseende annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring med belopp, motsvarande 0,9 procent av premieinkomsten av sådan försäkring, och beträffande öv-

riga i bilagan upptagna grenar med belopp, motsvarande 4,3 procent av erhållen premieinkomst. Vid preciseringen av sitt förslag, som ju utmynnar i yrkande om högre vinstprocenttal än 0,9 och 4,3, beaktar föreningen emellertid, att ränta å försäkringsfonder beräknats efter en räntefot av 3 procent. Denna räntefot, som sedan början av 1930-talet varit oförändrad i den av försäkringsinspektionen publicerade statistik föreningen begagnat sig av, måste nämligen i dagens läge anses väl låg. Det får vid sådant förhållande anses befogat att — såsom skett i föreningens framställning — föreslå att vinstprocentalen beräknas något högre än de, som framgå av bilaga 4, nämligen till 3 i rörelse avseende annan motorfordonsförsäkring än trafikförsäkring och till 6 i rörelse avseende övriga av föreningens framställning berörda försäkringsgrenar.

Enligt en av föreningen gjord sammanställning, bilaga 7, skulle ett bifall till föreningens yrkanden medföra, att de utländska anstalternas beskattningsbara inkomst skulle minska med 0,45 miljoner kronor. Detta skulle såsom försäkringsinspektionen beräknat medföra minskade skatteintäkter för det allmänna med omkring 225 000 kronor.

Utredningen anser för sin del förebragta omständigheter motivera att införa vinstprocentalen 3 beträffande annan motorfordonsförsäkringsrörelse än trafikförsäkringsrörelse och 6 vad angår rörelse avseende övriga ifrågasvarande försäkringsgrenar.

Utredningen föreslår därför, att i 30 § 3 mom. kommunalskattelagen föreskrivet vinstprocenttal 10 skall utgå och att följande vinstprocenttal i stället skall tillämpas, nämligen 3 beträffande — förutom trafikförsäkringsrörelse — annan motorfordonsförsäkringsrörelse samt 6 beträffande — förutom sjuk-, olycksfalls- och brandförsäkringsrörelse — rörelse avseende övrig försäkring, som beröres av föreningens framställning.

Utredningen konstaterar, att vinstprocenttalet 5 enligt avfattningen av 30 § 3 mom. för närvarande synes äga tillämpning endast å sjöförsäkringsrörelse. Att lagrummet i samband med detta vinstprocenttal endast berör sådan rörelse och icke jämväl annan transportförsäkringsrörelse sammanhänger, framhåller utredningen, med försäkringsbeståndets sammansättning vid tidpunkten för bestämmelsens tillkomst. Då drevs nämligen sjöförsäkringsrörelse som särskild gren. Efter hand som andra former av transportförsäkringsrörelse tillväxte i omfattning och betydelse hänfördes dessa försäkringsgrenar emellertid i redovisningshänseende till samma kategori som sjöförsäkringsrörelse. Utredningen tillägger.

Denna i praxis tillämpade redovisningsmetod beaktades i 1948 års lagstiftning om försäkringsrörelse och är därför numera lagfäst. Enligt kungörelsen om balansräkning samt vinst- och förlusträkning i försäkringsbolag skall sålunda rörelse avseende land- och lufttransportförsäkring redovisas gemensamt med sjöförsäkringsrörelse såsom en enda försäkringsgren. Försäkringsinspektionen meddelar i enlighet därmed i »Enskilda försäkringsanstalter» tabell 23 årligen vissa uppgifter om svenska försäkringsanstalters resultat i rörelsegrenen »Sjöförsäkring samt land- och lufttransportförsäkring». För de utländska anstalternas resultat i samma gren redogöres årligen i tabell 32 i »Enskilda försäkringsanstalter».

Det må anmärkas, att den utländska transportförsäkringsrörelse, som för närvarande bedrivs i Sverige, till övervägande delen utgöres av en till sjö-

försäkringsrörelse knuten specialförsäkring, nämligen protection och indemnityförsäkringar (rederiernas ansvarighetsförsäkringar).

Med hänsyn till sambandet mellan de olika formerna av transportförsäkringsrörelse bör enligt utredningens mening samma vinstprocenttal tillämpas å samtliga dessa former. Mot vinstprocenttalet 5 har, framhåller utredningen, kritik icke riktats.

Utredningen föreslår därför att 30 § 3 mom. förtydligas så, att det därav klart framgår att vinstprocenttalet 5 skall avse samtliga former av transportförsäkringsrörelse.

Vidare föreslår utredningen en förenkling av lagrummets avfattning i så måtto, att rörelse avseende samtliga de försäkringsgrenar, som enligt förslaget skall beskattas med tillämpning av vinstprocenttalet 6, sammanföres under benämningen »övrig försäkringsrörelse».

Utredningen erinrar om att föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter hemställt, att de nya bestämmelserna måtte tillämpas redan med avseende å beskattningsåret 1961. Hinder föreligger enligt utredningens mening icke att tillmötesgå denna hemställan. Utredningen föreslår därför, att de nya bestämmelserna skall erhålla tillämpning redan med avseende å det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1962.

V. Remissyttrandena

De av utredningen föreslagna vinstprocenttalen har tillstyrkts av samtliga hörda remissinstanser. *Försäkringsinspektionen* konstaterar, att de föreslagna procenttalen överensstämmer med de av Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter begärda, så när som på att utredningen föreslagit samma procenttal för land- och lufttransportförsäkringsrörelse som oförändrat skulle gälla för sjöförsäkring. Inspektionen fortsätter.

Denna ändring, som skulle medföra att procenttalet för den förstnämnda grenen sänktes från 6 till 5 %, har motiverats med att de båda grenarna enligt Kungl. Maj:ts kungörelse om balansräkning samt vinst- och förlusträkning i försäkringsbolag skall redovisas gemensamt som en enda verksamhetsgren. Som utredningen påpekat består de utländska bolagens rörelse på ifrågavarande områden för närvarande i huvudsak av s. k. protection- och indemnityförsäkring, vilken ingår i sjöförsäkring. Ändringen skulle sålunda — med nuvarande inriktning av rörelsen — endast obetydligt kunna påverka skatteintäkten medan den skulle medföra betydande fördelar i redovisningshänseende.

Kammarrätten finner — oaktat det synes kammarrätten i någon mån tveksamt huruvida den omständigheten, att gällande dubbelbeskattningsavtal medför speciell lättnad i beskattningen av härstädes verksamma schweiziska försäkringsföretag kan vara av beskaffenhet att inverka på bedömandet — i likhet med utredningen en ändring av procentsatserna för beräkning av ifrågavarande utländska försäkringsanstalters beskattningsbara inkomst motiverad. Kammarrätten säger sig icke heller ha anledning göra någon erinran mot de av utredningen föreslagna procentsatserna.

Riksskattenämnden framhåller att anledning icke föreligger till annat antagande än att de av utredningen redovisade sammanställningarna riktigt återgiver den lönsamhet under senast förflutna år, som är av betydelse vid ett ställningstagande till de föreslagna vinstprocentalen. Riksskattenämnden anser sig även kunna godtaga av utredningen uttalade åsikter angående förväntad framtida lönsamhet i de av förslaget berörda försäkringsgrenarna. Riksskattenämnden delar utredningens mening att annan motorfordonsförsäkringsrörelse än trafikförsäkringsrörelse bör åsättas samma vinstprocenttal som trafikförsäkringsrörelse eller 3 procent. Vad utredningen anfört rörande sjöförsäkringsrörelse samt land- och lufttransportförsäkringsrörelse finner riksskattenämnden motivera förslaget att vinstprocenttalet 5 skall tillämpas å — förutom sjöförsäkringsrörelse — även annan transportförsäkringsrörelse.

Liknande synpunkter framföres av *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län* ävensom av *allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden*.

Överståthållarämbetet konstaterar, att Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter i sin skrivelse hänfört sig till vissa allmänna överväganden beträffande premier, skador och förvaltningskostnader och att föreningen härvid i vad avser skador främst pekat på i negativ riktning verkande omständigheter. Ämbetet fortsätter.

Vissa faktorer kunna dock förväntas medföra förbättrade betingelser för försäkringsanstalterna. Bland annat torde en för övrigt redan föreslagen kontinuerlig besiktning av motorfordonsbeståndet, förbättrade vägar med ett fortgående utbyggt motorvägnät, omprövning av utfärdade körkort, fartbegränsande åtgärder, m. m. vara faktorer, ägnade att förbättra resultatet av skadeförsäkringsanstaltens verksamhet. Även med beaktande av sistnämnda faktorer finner emellertid överståthållarämbetet övervägande skäl tala för ändring av nu tillämpade procenttal. Överståthållarämbetet har för sin del intet att erinra mot de föreslagna vinstprocentalen.

Svenska försäkringsbolags riksförbund säger sig inte ha något att erinra mot att förslaget lägges till grund för lagstiftning. *Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter* ansluter sig helt till det av utredningen framlagda förslaget.

Beträffande den av utredningen föreslagna utformningen av 30 § 3 mom. kommunalskattelagen gör *försäkringsinspektionen* följande påpekande.

I 3 mom. användes uttrycket »sjö- och annan transportförsäkring». Denna beteckning står i samklang med terminologien i lagen (1927) om försäkringsavtal, där hela branschen betecknas »transportförsäkring», med underrubrikerna »sjöförsäkring» och »annan transportförsäkring». I denna lag räknas sjökaskoförsäkringen sålunda som en form av transportförsäkring. I Kungl. Maj:ts kungörelse (1949) om balansräkning samt vinst- och förlusträkning i försäkringsbolag används istället beteckningen »sjöförsäkring samt land- och lufttransportförsäkring». Försäkringsinspektionen använder samma beteckning i tabelluppställningarna i sin årspublikation. I lagen (1948) om försäkringsrörelse (282 § 2 mom. sista stycket; infört genom lagändring 1950) kallas verksamhetsgrenen ifråga »sjö- eller transport-

försäkring» och i lagen (1939) om statlig krigsförsäkring endast »transportförsäkring». Det beteckningssätt, som används i skilda författningstexter, har sålunda blivit oenhetligt. I sak är det naturligtvis likgiltigt vilken av de anförda benämningarna, som kommer att användas i den nu föreslagna lagbestämmelsen. Eftersom det rent språkligt kan förefalla tveksamt att räkna sjökaskoförsäkring som en form av transportförsäkring, vill inspektionen dock ifrågasätta om icke beteckningen »sjöförsäkring samt land- och lufttransportförsäkring» i detta fall vore den lämpligaste.

Kammarrätten ifrågasätter beträffande den föreslagna lagtexten huruvida — till vinnande av överensstämmelse med i övrigt tillämpad försäkringsterminologi — orden »sjö- och annan transportförsäkringsrörelse» lämpligen bör utbytas mot orden »sjöförsäkrings- samt land- och lufttransportförsäkringsrörelse», varvid det efterföljande ordet »samt» synes böra utbytas mot »ävensom».

Utredningens förslag att de nya bestämmelserna skall tillämpas redan vid 1962 års taxering har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga hörda remissinstanser utom riksskattenämnden. *Riksskattenämnden* finner en retroaktiv tillämpning knappast förenlig med i allmänhet tillämpade principer vid bestämmande av tidpunkt för ikraftträdande av ny eller ändrad lagstiftning på skatteområdet. Nämnden fortsätter.

Efter införandet av källskattesystemet torde en ny skatteförfattning icke sättas i kraft på sätt utredningen har tänkt sig med mindre ömmande omständigheter tala för en omedelbar skattelindring eller lagändringens omedelbara genomförande framstår som särskilt betydelsefullt för landet i dess helhet. Riksskattenämnden ifrågasätter om sådana särskilda omständigheter i förevarande fall kunna anses vara för handen. Då det får förutsättas att av förslaget föranledd författning icke utfärdas förrän ett gott stycke in på året 1962 — d. v. s. vid en tidpunkt då redan en del av det beskattningsår gått till ända, för vilket taxering skall ske år 1963 — kunde med visst fog göras gällande, att de nya reglerna icke borde träda i kraft förrän den 1 januari 1963 och sålunda första gången tillämpas vid 1964 års taxering. Riksskattenämnden får emellertid begränsa sig till att föreslå, att lagändringen får träda i kraft den 1 januari 1962 och tillämpas första gången vid 1963 års taxering.

Enligt *kammarrättens* mening bör — med hänsyn till det ringa antalet skattskyldiga av ifrågavarande slag och förslagets innebörd i övrigt — hinder icke föreligga för att låta bestämmelserna äga tillämpning redan vid 1962 års taxering. *Föreningen av utländska försäkringsbolags generalagenter* erinrar om att det endast gäller 22 skattskyldiga samt understryker önskvärdheten av att de nya procenttalen får tillämpas redan vid 1962 års taxering. Föreningen framhåller att — om en lagändring ej kan hinna genomföras före deklarationstidens utgång och bolagens deklarationer måste upprättas enligt nu gällande procenttal — det måste vara en synnerligen enkel åtgärd för taxeringsnämnderna att vid fastställande av taxeringarna göra de omräkningar, som betingas av de ändrade procentsatserna. De utländska bolagen har även möjlighet att, sedan lagändring skett, ingiva nya deklarationer upprättade efter de lägre procenttalen.

Beträffande det skattebortfall, som blir en följd av ett genomförande av utredningens förslag, framhåller *överståthållarämbetet*.

Försäkringsinspektionen har i avgivet yttrande över framställningen beräknat detsamma till cirka 225 000 kronor för år, varvid beräkningarna synes grunda sig på utfallet av 1960 års taxering. Enär de utländska försäkringsanstalterna taxeras till statlig inkomstskatt i den för riket gemensamma taxeringsnämnden, har överståthållarämbetet kunnat verkställa beräkningar av skattebortfallet, baserade på 1961 års taxering. En jämförelse mellan de båda åren utvisar en höjning av nu förevarande utländska försäkringsanstalters taxering till statlig inkomstskatt med 3,66 procent och till kommunal inkomstskatt med 2,97 procent. Skattebortfallet vid 1961 års taxering kan med ledning härav beräknas uppgå till cirka 230 000 kronor, eller obetydligt mera än närmast föregående år.

VI. Departementschefen

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har de utländska försäkringsbolagen — såvitt gäller här i riket bedriven skadeförsäkringsrörelse — alltsedan den nuvarande kommunalskattelagens tillkomst beskattats efter en schablonmetod. Den skattepliktiga nettointäkten har bestämts till vissa procent — olika för skilda slag av skadeförsäkringsrörelse — av anstaltens premieinkomst av den här bedrivna rörelsen. De procenttal som sålunda tillämpas har i görligaste mån avpassats så att beskattningen av de utländska försäkringsbolagen skall svara mot beskattningen av liknande rörelse bedriven av svenska försäkringsanstalter.

Lönsamheten i fråga om såväl svenska som utländska bolags försäkringsverksamhet här i riket har under senare år minskat. I det av särskilt tillkallade sakkunniga nu framlagda förslaget har förordats en härav betingad justering av vinstprocentalen för vissa slag av skadeförsäkringsrörelse som här bedrivs av utländska bolag.

Förslaget har i allt väsentligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen.

Det sålunda framlagda förslaget syftar inte till någon omläggning av gällande principer för beskattning av skadeförsäkringsrörelse, som i Sverige bedrivs av utländsk försäkringsanstalt. Liksom enligt gällande rätt skall enligt förslaget lönsamheten av de svenska försäkringsanstalternas skadeförsäkringsrörelse i sådana grenar, som avses med förslaget, vara normerande vid fastställande av vinstprocentalen i 30 § 3 mom. kommunalskattelagen. I likhet med utredningen finner även jag anledning för närvarande saknas att avvika från nämnda princip.

Det statistiska material, som legat till grund för utredningens bedömande av skäligheten av de föreslagna vinstprocentalen, har utan anmärkning granskats av försäkringsinspektionen. Då av detta material klart synes framgå, att de utländska försäkringsanstalterna vid jämförelse med de inländska anstalterna för närvarande är missgynnade och de av utredningen föreslagna procentalen synes väl avvägda, kan jag i likhet med samt-

liga remissinstanser tillstyrka att förslaget lägges till grund för lagstiftning.

Vad försäkringsinspektionen och kammarrätten anfört angående utformningen av lagtexten synes böra iakttagas.

Beträffande ikraftträdandet av de nya bestämmelserna kan, såsom riksskattenämnden framhållit, vägande invändningar riktas mot utredningens förslag att de nya procentalen skall tillämpas redan vid 1962 års taxering och alltså avse även beskattningsåret 1961. Det förhållandet att antalet skattskyldiga, som beröres av den föreslagna lagstiftningen, är ringa utgör inte heller tillräckligt skäl för att låta lagstiftningen få retroaktiv verkan. I likhet med riksskattenämnden kan jag dock tillstyrka, att de nya procentalen får tillämpas fr. o. m. 1963 års taxering.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå 1962 års riksdag att antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 30 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven-Olof Norberg

Utredningens förslag

till

lag om ändrad lydelse av 30 § 3 mom. kommunalskattelagen
den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas att 30 § 3 mom.¹ kommunalskattelagen skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

30 §.

1 mom. Vad som — — — av rörelse.

2 mom. Såsom nettointäkt — — — av pensionsförsäkring.

Såsom nettointäkt — — — utländsk återförsäkringsrörelse.

Därest i — — — från nettointäkten.

3 mom. I fråga om utländsk försäkringsanstalt skola bestämmelserna i 2 mom. andra och tredje styckena äga motsvarande tillämpning beträffande livförsäkringsrörelse, som anstalten drivit här i riket. Beträffande annan försäkringsrörelse, som här drivits av utländsk försäkringsanstalt, skall såsom här i riket skattepliktig nettointäkt upptagas viss procent av anstaltens premieinkomst av den här bedrivna rörelsen, nämligen beträffande trafikförsäkringsrörelse 3 procent, beträffande sjöförsäkringsrörelse 5 procent *beträffande sjuk-, olycksfalls- och brandförsäkringsrörelse 6 procent* samt beträffande övrig försäkringsrörelse 10 procent.

(Föreslagen lydelse)

30 §.

1 mom. Vad som — — — av rörelse.

2 mom. Såsom nettointäkt — — — av pensionsförsäkring.

Såsom nettointäkt — — — utländsk återförsäkringsrörelse.

Därest i — — — från nettointäkten.

3 mom. I fråga om utländsk försäkringsanstalt skola bestämmelserna i 2 mom. andra och tredje styckena äga motsvarande tillämpning beträffande livförsäkringsrörelse, som anstalten drivit här i riket. Beträffande annan försäkringsrörelse, som här drivits av utländsk försäkringsanstalt, skall såsom här i riket skattepliktig nettointäkt upptagas viss procent av anstaltens premieinkomst av den här bedrivna rörelsen, nämligen beträffande trafikförsäkrings- och annan motorfordonsförsäkringsrörelse 3 procent, beträffande sjö- och annan transportförsäkringsrörelse 5 procent samt beträffande övrig försäkringsrörelse 6 procent. *Lag den 1962 (nr), som tillika innehåller följande:*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling och skall äga tillämpning jämväl med avseende å det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1962.

¹ Senaste lydelse se SFS 1950: 308.

(Nuvarande lydelse)

4 mom. För det — — — sig handelsvinst.

För det — — — utminuterade rusdrycker.

För *utöware* — — — försålda tobaksvaror.

5 mom. Sedan från — — — av rörelse.

(Föreslagen lydelse)

4 mom. För det — — — sig handelsvinst.

För det — — — utminuterade rusdrycker.

För *utöware* — — — försålda tobaksvaror.

5 mom. Sedan från — — — av rörelse.

Bilaga 1

Premier (P) och överskott (Ö) i tusental kronor under åren 1950—1959 i vissa skadeförsäkringsgrenar samt överskott i procent av premier.

År	P	Ö	%
1950	136 316	14 933	11,0
1951	165 971	21 943	13,2
1952	197 613	22 394	11,3
1953	209 308	37 811	18,1
1954	217 989	46 161	21,2
1955	227 783	15 388	6,8
1956	245 704	— 4 815	—2,0
1957	263 850	21 112	8,0
1958	288 826	12 554	4,3
1959	308 037	4 963	1,6
1950—1959	2 261 397	192 444	8,5

Bilaga 2

I bilaga 1 redovisade siffror sammandragna i femårsperioder.

År	P	Ö	%
1950—1954	927 197	143 242	15,4
1955—1959	1 334 200	49 202	3,7

Bilaga 3

Premier (P) och överskott (Ö) i tusental kronor under sjuårsperioden 1953—1959 i vissa skadeförsäkringsgrenar samt överskott i procent av premier.

År	annan motorfordonsförs.			Rörelse avseende		%
	P	Ö	%	P	övriga grenar	
1953	47 428	12 203	25,7	161 880	25 608	15,8
1954	53 897	12 068	22,4	164 093	34 093	20,8
1955	58 009	4 565	7,9	169 774	10 823	6,4
1956	63 591	797	1,3	182 113	—5 611	—3,1
1957	70 063	677	1,0	193 787	20 435	10,5
1958	79 130	—1 547	—2,0	209,696	14 101	6,7
1959	86 208	2 254	2,6	221 829	2 708	1,2
1953—1959 ..	458 326	31 017	6,8	1 303 172	102 157	7,8

Bilaga 4

I bilaga 3 redovisade siffror avseende femårsperioden 1955—1959 i sammandrag.

År	annan motorfordonsförs.			Rörelse avseende		%
	P	Ö	%	P	övriga grenar	
1955—1959 ..	357 001	6 746	1,9	977 199	42 456	4,3

Bilaga 5

Premier (P) och överskott (Ö) i tusental kronor under tidsperioden 1953—1958 samt överskott i procent av premier. Ur överskotten har inverkan av extra reserver eliminerats.

År	annan motorfordonsförs.			Rörelse avseende		
	P	Ö	%	P	Ö	%
1953....	71 666	17 957	25,1	184 738	29 183	15,8
1954....	90 851	17 320	19,1	227 725	34 797	15,3
1955....	99 350	2 410	2,4	237 239	3 604	1,5
1956....	110 318	— 4 332	—3,9	252 221	—9 096	—3,6
1957....	125 867	— 5 051	—4,0	273 096	11 082	4,1
1958....	145 192	—10 564	—7,3	296 856	7 830	2,6

Bilaga 6

I bilaga 5 redovisade siffror avseende tidsperioden 1955—1958 i sammandrag.

År	annan motorfordonsförs.			Rörelse avseende		
	P	Ö	%	P	Ö	%
1955—1958	480 727	—17 537	—3,6	1 059 412	13 420	1,3

Bilaga 7

Beräkning av minskning av beskattningsbar inkomst i tusental kronor vid eventuellt bifall till Föreningens av utländska försäkringsbolags generalagenter framställning. Uppgifterna har utförts på grundval av tabell 32 i »Enskilda försäkringsanstalter» för år 1959.

Annan motorfordonsförsäkringsrörelse

Summa premier.....	7 783		
Avgår schweiziska bolag.....	2 899	4 884	
Minskning (10—3=) 7 %.....			342

Objektförsäkringsrörelse

Summa premier.....	15 739		
Avgår schweiziska bolag.....	4 361		
	11 378		
» brandpremier 80 %	9 102	2 276	
Minskning (10—6=) 4 %.....			91

Häsförsäkringsrörelse

Summa premier.....		224	
Minskning (10—6=) 4 %.....			9

Summa minskning 442

eller i avrundat tal 0,45 miljon kronor.